

PRZEGLĄD PEDAGOGICZNY SPRAWY TOWARZYSTWA

NAUCZYCIELI SZKÓŁ ŚREDNICH I WYŻSZYCH
WYCHODZĄ W KAŻDĄ SOBOTĘ.

No 7/II. Warszawa, dn. 18 lutego 1922 r. R. XLI (6)

<p>Prenumerata miesięczna Mk. 200. Cena jednego numeru Mk. 60. Członkowie T. N. S. W. otrzymują „Przegląd Pedagogiczny” bezpłatnie.</p>	<p>TREŚĆ: Obowiązkowe wychowanie fizyczne i przysposobienie do obrony Rzeczypospolitej. Obowiązkowa opieka klasowego. Czy unifikacja? Ankieta. Z Sejmu. Kronika Towarzystwa. Z żałobnej karty. Z tygodnia. Z ruchu wydawniczego. Odpowiedzi redakcji.</p>	<p>OGŁOSZENIA: 1/1 str. M. 60.000 1/2 str. M. 30.000 1/4 str. M. 15.000 Adres Redakcji i Administracji: Warszawa, Bracka 18 Tel. 76-60. R-k w P.K.O.2078</p>
---	---	--

Obowiązkowe wychowanie fizyczne i przysposobienie do obrony Rzeczypospolitej I.

Wojna światowa, w szczególności zaś wojna polska, nauczyła nas jednej rzeczy, tej mianowicie, że obrońcą państwa każdy obywatel być musi i że przy dzisiejszym postępie sztuki wojowania ten tylko naród zdoła utrzymać swą niepodległość, którego każdy członek, bez względu na wiek i na płeć, świadomość obowiązku tego mieć będzie.

Ale świadomość sama nie wystarcza. By świadomość ta, w razie potrzeby w czyn przekuta, była istotnie płodna, konieczne jest obowiązkowe wychowanie młodzieży i przysposobienie jej przede wszystkim do obrony Rzeczypospolitej.

Nie jest to myśl nowa. Zrozumiały ją już bowiem i przyjęły wielkie narody Zachodu: Anglja, w której rozmaite „Officers Training Corps, cadet Force, Boy Scouts Association” i inne organizacje o charakterze przygotowawczo-wojskowym, gorąco popierane przez rząd, wprowadzają ochotnicze wyszkolenie wojskowe młodzieży; Francja, gdzie Senat uchwalił już projekt ustawy „o obowiązkowym wychowaniu fizycznym i obowiązkowym przygotowaniu wojskowym”; ostatnio wreszcie Czechy, a Niemcy, które, rzekomo rozbrojone, są w znakomitem pogotowiu wojennym dzięki właśnie odpowiedniemu wychowaniu młodzieży.

Na drogę tę wstępuje obecnie i Polska, a wstępuje z konieczności samoobrony, wstępuje ze względów ekonomicznych i z pobudek ogólnowychowawczych.

Teżyzna fizyczna młodzieży naszej, gotowość jej i przysposobienie do obrony ojczyzny będzie nie tylko murem Rzeczypospolitej, pozwoli nie tylko państwu ograniczyć i to znacznie wydatki na utrzymanie stałej armji, ale przyczyni się też waleń do osiągnięcia tych ogólnych celów, które przyświecają każdemu wychowawcy.

I dlatego z zadowoleniem winniśmy powitać inicjatywę rządu, który przygotował projekt „Ustawy o obowiązkowym wychowaniu fizycznym i powszechnem przysposobieniu do obrony Rzeczypospolitej”.

Godząc się jednak na założenie samo projektowanej ustawy, na jej intencje, poczynić musimy — z punktu widzenia wychowawczego — zastrzeżenia pewne. Zanim je poczynimy, niech nam wolno będzie podać te jej artykuły, które nas jako nauczycieli i wychowawców, najbardziej obchodzą.

Ustawa cała, opracowana przez Ministerstwo Spraw Wojskowych, obecnie zaś omawiana w Ministerstwie W. R. i O. P., składa się z „postanowień ogólnych” oraz pięciu rozdziałów i obejmuje ogółem 35 artykułów.

Pomijamy całkowicie, bardzo ważny wprowadzić, ale nas nauczycieli w tej chwili nie interesujący, rozdział III-ci „o uzupełniającem przysposobieniu wojskowem”, który dotyczy pokolenia starszego, i te artykuły rozdziałów innych, które odnoszą się do młodzieży nieszkolnej.

Art. 1 brzmi:

W celu pomnożenia sił duchowych i fizycznych narodu, oraz zapewnienia Rzeczypospolitej skutecznej obrony wprowadza się powszechny obowiązek wychowania fizycznego, przysposobienia wojskowego młodzieży oraz uzupełniające przysposobienie wojskowe.

Rozdział I omawia „obowiązek wychowania fizycznego”.

Art. 2. Zadaniem wychowania fizycznego jest rozwijać w młodzieży płci obojga zapomocą odpowiednich ćwiczeń władze duchowe i fizyczne potrzebne każdemu, aby stać się we wszystkich dziedzinach pracy dzielnym obywatelem Rzeczypospolitej, a w potrzebie Jej mężnym i wytrwałym obrońcą.

Art. 3. Do programów wszelkich typów szkół państwowych oraz wszystkich kategorii szkół prywatnych wprowadza się obowiązkowe wychowanie fizyczne obojga płci w zakresie ustalonym przez Min. W. R. i O. P. w porozumieniu z Min. Spraw Wojskowych i Min. Zdrowia.

Art. 5. Od obowiązku określonego w art. 3... niniejszej ustawy zwolnionym być można w zupełności lub częściowo na podstawie stwierdzonej niezdolności fizycznej, według osobnych postanowień zawartych w rozporządzeniach wykonawczych.

Art. 6. Osoby, które uczyniły zadość obowiązkowi wychowania fizycznego, są uprawnione do otrzymania świadectwa wychowania fizycznego. Dla młodzieży, która poddana została wychowaniu fizycznemu w szkołach państwowych, szkołach posiadających prawo szkół państw. i w zakładach szkolnych prywatnych, świadectwa te wystawiają odnośnie zarządy szkolne.

Art. 9. Wychowanie fizyczne prowadzone jest w szkołach przez wykwalifikowanych w tym kierunku nauczycieli....

Art. 10. Kontrolę wychowania fizycznego wykonuje: 1) w szkołach—Min. W. R. i O. P. ..

Art. 11. Przy Min. W. R. i O. P. działa jako organ doradczy, opiniodawczy i rzeczoznawczy Rada Wychowania Fizycznego, w której reprezentowane jest Min. Spraw Wojsk., Min. Zdr. P., Min. S. Wewn. i Min. Robót Publ. W miarę potrzeby mogą być do Rady zaproszeni przedstawiciele innych zainteresowanych Ministerstw.

Do zakresu [działania Rady Wych. Fiz. należy: a) Ustalanie zasad metod wychowania fizycznego.... b) Ustalenie warunków, jakim zadość uczynić mają nauczyciele i instruktorzy wychowania fizycznego. c) Ustalenie warunków uzyskania świadectwa wychowania fizycznego.

Tu musimy uczynić pierwsze zastrzeżenie, a dotyczy ono ściśle urzędniczego składu Rady Wychowania Fizycznego, instytucji, która ma ustalać akcję społeczną o bardzo szerokim zakresie. Uważamy za konieczne wprowadzenie do Rady czynnika społecznego i, jako wychowawcy, domagamy się odpowiedniej reprezentacji nauczycielstwa które, jeśli ma być przejąć sprawą winno też posiadać głos „opiniodawczy rzeczoznawczy” i t. d.

Postulat ten jest tem bardziej uzasadniony, że nie idzie tu tylko o samo wychowanie fizyczne, ale też — jak czytamy w „motywach” do ustawy — o „powiązanie pracy z wychowaniem szkolnem, jego programem i zasadami wychowawczemi”.

Emanuel Łoziński
(Warszawa)

Obowiązki opiekuna klasowego

Ministerstwo W. R. i O. P. opracowało „Instrukcję, dotyczącą działalności wychowawczej nauczycieli w szkołach średnich ogólnokształcących”. Instrukcja ta, która była przedmiotem obrad na Zjeździe dyrektorów państwowych szkół średnich w lutym r. b., ma — jak się dowiadujemy — ulec jeszcze pewnym zmianom.

Nauczycielstwo, które sprawą ta tak bardzo dotyczy, nie może pozostać wobec niej obojętne; powinno ono sąd swój o „instrukcji” wydać i głos jego będzie niewątpliwie wysłuchany.

Pragnąc zatem ułatwić szerokim kręgom nauczycieli poznanie instrukcji ministerjalnej, Zarząd Główny T. N. S. W. wyda ją niebawem drukiem jako oddzielną broszurę, dołączając do niej „przykład rozkładu zajęć opiekunów klasowych w państwowych szkołach średnich ogólnokształcących”.

Ze względu jednak na aktualność sprawy zamieszczamy poniżej, również przez Ministerstwo opracowany, zarys obowiązków opiekuna klasowego w szkole średniej ogólnokształcącej, będącej wyciągiem ze wspomnianej instrukcji.

A. Ogólne obowiązki opiekunów klasowych.

1) Opiekun klasowy uzupełnia i pogłębia działalność wychowawczą innych nauczycieli;

2) Opiekun klasowy jest kierownikiem wychowania danej klasy, doprowadza do wspólnego mianownika wysiłki i działalność wszystkich nauczycieli tej klasy;

3) Opiekun klasowy winien być źródłem inicjatywy pedagogicznej na terenie życia klasy i życia tego być organizatorem;

4) Opiekun klasowy winien dbać o dobro moralne i nawet materialne tak całej klasy, jak i poszczególnych jej uczniów;

5) Opiekun klasowy winien pogłębiać swą wiedzę pedagogiczną i propagować ją wśród otoczenia (referaty, wykłady);

6) Opiekun klasowy winien wykonywać niektóre czynności natury administracyjnej.

A. Szczegółowe obowiązki.

a) czynności wychowawcze:

1) Bezpośrednie obcowanie z uczniami, bliższe poznawanie ich indywidualności, interesowanie się życiem klasy.

2) Przedsięwzięcie środków potrzebnych do organizowania i zorganizowania wychowania etycznego klasy. Dając przede wszystkim sam dobry przykład, opiekun klasowy czuwa nad wyrobieniem moralnego charakteru swych wychowanków, — stwarza moralną opinię publiczną w klasie.

3) Budzenie w klasie życia zbiorowego, uczuć i zainteresowań społecznych, inicjatywa do tworzenia organizacji samorządnych, czuwanie nad ich działalnością, czynny w nich udział, a w związku z tem rozwijanie zmysłu społecznego, karności i poczucia odpowiedzialności.

Uwaga: Przy tworzeniu organizacji samorządnych należy zachować wielką ostrożność. Tylko bardzo pewna i doświadczona w tej dziedzinie ręka może się imać tej pracy.

4) Budzenie, podtrzymywanie i rozwijanie uczuć narodowych i patriotycznych, rozwijanie zmysłu państwowego.

Uwaga: Krzewiąc sam, jak inni nauczyciele, kult cennych tradycji dziejowych, zrozumienie ideałów narodowych, zdolność do ofiar i poświęcenia dla Ojczyzny tak w czasie

wojny, jak i pokoju, przy wyrozumiałym szacunku dla innych narodowości i wyznań, opiekun organizuje warunki sprzyjające temu zadaniu, popiera odpowiednie instytucje, (harcerstwo), bierze udział w obchodach etc.

5) Podnoszenie poziomu kultury obyczajowo-towarzyskiej (uprzejmość, dobre ułożenie i t. p.)

6) Podnoszenie poziomu kultury estetycznej (czystość, porządek w klasie, upiększanie klasy i t. p.)

7) Budzenie specjalnych zamiłowań naukowych i otoczenie ich opieką przez stwarzanie przy współudziale innych nauczycieli kółek naukowych i kierowanie ich pracą bez nadmiernego przeciążania młodzieży.

8) Czuwanie w stałym porozumieniu z lekarzem szkolnym nad całokształtem wychowania fizycznego powierzonej mu klasy.

9) Oddziaływanie na dom rodzicielski przez utrzymywanie stałego z nim kontaktu.

10) Poznawanie pozaszkolnych warunków życia i pracy uczniów, ich potrzeb moralnych, materialnych i naukowych, ewentualnie organizowanie stosownej pomocy.

b) czynności wychowawczo-administracyjne:

1) Czuwanie nad ładem w klasie i przestrzeganiem przez uczniów przepisów szkolnych (nadzory).

2) Kontrola nieobecności i spóźnień uczniów z przedsięwzięciem stosownych środków w razie nieuzasadnionego opuszczenia lekcyj i spóźnień.

3) Porozumiewanie się z nauczycielami klasy, lekarzem szkolnym i dyrektorem zakładu.

4) Bywanie na lekcjach kolegów, nauczycieli klasy.

5) Udział w konferencjach wychowawczych pod przewodnictwem dyrektora zakładu.

6) Prowadzenie indywidualnych charakterystyk uczniów pod względem umysłowym i moralnym.

7) Przedkładanie szczegółowych planów pracy opiekuńczej i wniosków wychowawczych na posiedzeniach Rady pedagogicznej.

8) Składanie z końcem półrocza do rąk Dyrekcji sprawozdań na piśmie, zawierających konkretne dane swej działalności wychowawczej.

c) czynności administracyjno-kancelaryjne:

1) Czuwanie nad stanem i porządkiem prowadzeniem dziennika klasowego, zestawienie co pewien określony czas danych o nieobecności i spóźnieniach uczniów.

2) Przygotowanie katalogów okresowych i głównych, sporządzanie sprawozdań okresowych z przerobionego materiału,

statystyk klasyfikacyjnych, pisanie świadectw szkolnych, zawiadomień do rodziców i t. d.

3) Przedstawianie stanu klasy na konferencji okresowej.

4) Przygotowanie wniosków natury administracyjnej na posiedzeniu Rady pedagogicznej w sprawach dotyczących powierzonej klasy lub poszczególnych uczniów.

Czy unifikacja?

Kurator Okręgu szkolnego lwowskiego wydał okólnikiem z dn. 10 stycznia r. b. L. 59/pr. rozporządzenie, mocą którego przesuwa koniec bieżącego półrocza na dz. 11 lutego, motywując zarządzenie swoje tem, iż z powodu przedłużenia feryj świątecznych Bożego Narodzenia do dn. 10 stycznia skrócono trzeci okres konferencyjny. Wprowadzenie tego rodzaju dowolności wywołało ogólne niezadowolenie i zaniepokojenie, zaledwie bowiem doczekaliśmy się unifikacji szkolnictwa na całym terenie Państwa, zjawiają się próby wyłamania się z tej tak upragnionej jednolitości dla błahych powodów. Motyw, podany przez Kuratora Okręgu lwowskiego, wskazuje, że poświęca się tam względem, dyktowanym przez biurokratyczną formalistykę, zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P., obowiązujące w całej Polsce. Jeżeli w Kuratorjum lwowskim taką wagę posiada wymiar matematyczny okresów konferencyjnych, należało je zawczasu tak rozdzielić, aby symetrii zadość uczynić. Obecnie zarządzenie przedłużenia półrocza jest to narażenie młodzieży przechodzącej ze szkoły okręgu lwowskiego do innej, lub odwrotnie na szereg konfliktów przy wpisie. Nadto podważa się przez zarządzenie takie autorytet centralnej władzy szkolnej i tworzy bardzo niebezpieczny precedens na przyszłość i to dla względów mniej niż wątpliwej wartości.

Ufać należy, że Ministerstwo W. R. i O. P., ratując powagę władzy swej, nie uzna zarządzenia, burzącego jednolitość życia szkolnego w Polsce i na przyszłość potrafi powstrzymać Kuratorjum lwowskie od tak wybujałej indywidualności.

Jak się dowiadujemy, zarządzenie takie wydało również Kuratorjum Okręgu krakowskiego. Wobec tego, że Ministerstwo uregulowało podział roku szkolnego sądzimy, że wszelkie zmiany rozporządzenia tego są podtrzymywaniem dzielnicowości, czego obecnie być już chyba nie powinno.

Ankieta w sprawie stosunku szkoły powszechnej do średniej

Odpowiedź Krakowskiego Okręgu T. N. S. W.

Krakowski Okrąg T. N. S. W. obejmuje 17 Kół, z których tylko 10 nadesłało odpowiedzi na wszystkie punkty, 1 Koło dało odpowiedzi tylko na pierwsze 4, a 6 nie udzieliło żadnych.

Co do rozpoczęcia nauki szkolnej wypowiedziało się 7 Kół za podjęciem teźże po skończonym szóstym roku życia, ale z dopuszczeniem jednorocznego opóźnienia dla dzieci fizycznie lub umysłowo nierozwiniętych, 4 natomiast Koła opowiedziały się za rozpoczęciem nauki dopiero po skończonym siódmym roku życia.

Na pytanie, jak długo ma trwać łączny czas nauki w szkole powszechnej i średniej, 9 Kół opowiedziało się za 12 latami, 2 Koła zaś za 11 latami.

W pytaniu trzecim, wymagającym określenia stosunku szkoły powszechnej do średniej, opowiedziało się 6 Kół za 6 latami szkoły powszechnej a 6 latami szkoły średniej; 4 Koła stanęły na stanowisku 7-letniej szkoły powszechnej i 5-letniej szkoły średniej, a 1 poszło własną drogą, przyjmując tylko 4-letnią szkołę powszechną, poczem 1 klasę przygotowawczą, której zadaniem jest zbadanie uzdolnienia do 6-letniej szkoły średniej.

Co do zadań szkoły powszechnej, — 11 szkół scharakteryzowało je jako odrębne, sobie właściwe, specjalne — ale w każdym razie inne, niż zadania szkoły średniej.

Mimo to w pytaniu piątym 6 Kół wymaga identycznego programu w klasach wyższych szkoły powszechnej i w podbudowie szkoły średniej, 3 Koła opowiadają się za różnym programem, 1 zaś nie uznaje wcale podbudowy gimnazjalnej.

Co do możliwości przejścia z jednej szkoły do drugiej, zwłaszcza z klas wyższych szkoły powszechnej do podbudowy gimnazjalnej, 6 Kół uważa je za możliwe, oczywiście na podstawie identyczności programu naukowego, 4 zaś żądają egzaminu wstępnego.

W sprawie kwalifikacyj nauczycielskich, 4 Koła żądają dla klas wyższych szkoły małopolskiego egzaminu wydziałowego, 2 wymagają ukończenia całej szkoły średniej i specjalnego kursu pedagogicznego, a 4 nie określają bliżej postulatów swoich, stwierdzając tylko, że ma być inna, niż dla nauczycieli klas niższych szkoły powszechnej.

W wyniku ostatecznym należy stwierdzić, iż większość Kół O. K. opowiedziało się za rozpoczęciem nauki szkolnej już po 6 roku życia; wykształcenie ogólne ma obejmować 12 lat, z tego 6 lat w szkole powszechnej, która ma cele swoje, a 6 lat w szkole średniej, program naukowy w klasach niższych szkoły średniej ma być identyczny z programem naukowym klas wyższych szkół powszechnych, aby wzajemne przechodzenie z jednej do drugiej było możliwe; kwalifikacje nauczycieli zaś uczących w klasach wyższych szkoły powszechnej, mają być inne,

w każdym razie jednak wyższe od tych, którzy uczą w niższych klasach szkoły powszechnej.

Trzeba przytem zaznaczyć, że opinja powyższa nie jest uzasadniona indukcyjnie zupełnie ściśle, ponieważ 6 Kół nie nadesłało wcale odpowiedzi wobec czego wynik taki mógłby jeszcze ulec przesunięciu. Nadto nie jest on także ilościowo ściśle oznaczony, ponieważ w odpowiedziach brak było podania stosunku liczbowego głosujących za jedną lub drugą możliwością. W każdym razie nadesłane opinje pozwalają oznaczyć wytyczną w tych obecnie tak aktualnych sprawach.

Jan Jakóbiec

Z SEJMU

Na 286-em posiedzeniu Sejmu, dnia 14 lutego r. b., uchwalono złożone przez posła Stefana Sołtyka, przewodniczącego Komisji Oświatowej Sejmu oraz członka Zarządu Okręgu Warszawskiego naszego Towarzystwa, dwa następujące wnioski nagłe:

1): Sejm wzywa Rząd do przedłożenia ustawy o zabezpieczeniu starości weteranom pracy na polu oświaty, prowadzonej przez nich w czasach niewoli.

2): a) Sejm wzywa Rząd do wniesienia ustawy o zrównaniu w prawach, zwłaszcza emerytalnych, z nauczycielami szkół państwowych, nauczycielami tych szkół prywatnych które uznane są przez państwo za dobre; b) Sejm wzywa Rząd do wniesienia noweli do ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli i dyrektorów szkół średnich, uchylając art. 14 ustawy tej

KRONIKA TOWARZYSTWA Z OKRĘGU WARSZAWSKIEGO

SIEDLCE. Na Walnem Zebraniu Koła T. N. S. W. w Siedlcach wybrano nowy Zarząd, do którego weszli: kol. Piechowski (przew.), ks. Piotrowski (zast. przew.), Lipski (sekr.), Kuć-Staniśzewska (zast. sekret.), Fiedorowicz (skarbnik), Szwedowski (zast. skarb.), Rostkowski (bibliotekarz).

W listopadzie i grudniu 1921 roku oraz w styczniu 1922 r. odbyły się zebrania następujące: 1) dn. 2 listopada r. ub. posiedzenie Zarządu; 2) dn. 9 grudnia r. ub. referat kol. dra Rutkowskiego i dyskusja na temat: „Samorząd szkolny”; 3) dn. 17 grudnia dyskusja nad kwestjonarjuszem, dotyczącym praktyk religijnych w szkole; 4) dn. 13 stycznia r. b. referat dyr. Aslanowicza na temat: „Niedomagania szkół państwowych”. Po ożywionej dyskusji przyjęto rezolucję następującą:

„Wobec wyraźnego i ciągłego obniżania się poziomu szkoły państwowej, Koło Siedleckie T. N. S. W. uważa za konieczne zwołanie w najbliższej przeszłości Zjazdu Nauczycielskiego, w celu omówienia środków zaradczych”.

PRZEGLĄD WARSZAWSKI

MIESIĘCZNIK, POŚWIĘCONY LITERATURZE, SZTUCE I NAUCE

WYCHODZI OD 1-GO PAŹDZIERNIKA 1921 ROKU NAKŁADEM

INSTYTUTU WYDAWN. „BIBLIOTEKA POLSKA“ W WARSZAWIE

POD REDAKCJĄ DRA W. BOROWEGO

PRZEGLĄD WARSZAWSKI jest obecnie jedynym pismem literacko-naukowym, dającym obraz ruchu kulturalnego w odradzającej się Polsce. Fakt ten określa aż nadto dobitnie jego znaczenie dla wszystkich tych, którym nie jest obojętną kultura narodowa i którzy wśród labiryntu najróżnorodniejszych jej objawów szukają poważnego i sumiennego przewodnika. Niska cena prenumeraty uprzystępnia „Przegląd Warszawski“ najmniej nawet zamożnym.

O wartości Przeglądu Warszawskiego poinformują Czytelnika najlepiej załączone poniżej ustępy z recenzji pierwszych zeszytów, wyjęte z licznych, a bez wyjątku bardzo pochlebnych i życzliwych głosów całej niemal prasy polskiej.

„Sześć artykułów wprowadza nas w atmosferę prawdziwie poważnego pisma... Wszystko jednak w *Przeglądzie Warszawskim* zdaje się zapowiadać, że nie front zeszytów będzie stanowił o istocie pisma, choćby był z artykułów tak doborowych, jak w pierwszym numerze, złożony. Popisem miesięcznika będzie jego kronika. Nie jest ona w *Przeglądzie* końcówką tylko rubryką, jak bywało w „*Bibliotece Warszawskiej*“, lecz jest to zbiór kilku działów, starczących za pismo samo w sobie. Kronika ta już w pierwszym zeszycie daje prawie pełny obraz życia umysłowego w Polsce. Poza autorytatywnym nazwiskiem Prof. Chrzanowskiego pragnąłbym tu zwrócić szczególną uwagę na referat p. Kolačzkowskiego o poezji, oraz na sprawozdanie p. Stanisława Wędkiewicza z przekładów literatury włoskiej. Zwłaszcza ten ostatni dział wyróżnia się świetnością obrazu, daje wiele rozświetleń faktycznych, łącząc ścisłość instrukcji z żywością barwy pisarskiej. Tak samo barwnie pisany jest dział ruchu powieściowego (p. Leon Piviński). To, co można i co należy podnieść, to stopień kulturalny wszystkich tych sprawozdań. Panuje w nich duch przemyślenia i ponadzaściankowych perspektyw. Wszyscy referenci wykazują swobodę umysłów naprawdę oświeconych, dającą im możliwość i sposobność do konfrontowania zjawisk polskich z przejawami cywilizacji światowej, szeroką skalę porównań i kryterja zgola nie warszawsko-intuicyjne. Prawie wszyscy już doszli do pewnej lapidarności, która jest podstawą takich referatów“.

Adam Grzymała-Siedlecki *Rzeczpospolita*, Warszawa, Nr. 300).

„*Przeglądu Warszawskiego*, miesięcznika, poświęconego literaturze, sztuce i nauce ukazał się zeszyt pierwszy za październik. Tytuł nowego pisma, przypominający dawne, pełne tradycyjnemu poważnemu miesięcznikowi warszawskiemu, układ graficzny, wzorowany na „*Mercure de France*“... wszystko to określa typ nowego czasopisma, które w swym zakresie powinno być miarodajne dla opinii społecznej i stanowić kontakt pomiędzy literaturą i nauką a każdym inteligentem... Na pierwszy plan wysuwają się artykuły krytyczne i kronika, zakrojona na poważną i sumienną miarę, a uwzględniająca wiele najważniejszych działów. Czyni ona z *Przeglądu Warszawskiego* miesięcznik, który powinien być systematycznie czytany przez każdego kulturalnego Polaka“.

(*Kurjer Polski* z 1 list. 1921, Nr. 297).

„Forma zewnętrzna *Przeglądu Warszawskiego* staranna: druk wyraźny, papier dobry — mile ujmują czytelnika, który w latach ostatnich musiał zadawać się zadrudkowaną niewyraźnie bibułą. A treść *Przeglądu* jakżeż się

przedstawiła? Dwunastu autorów — wliczając niepodpisanego redaktora zajmujących zapisków kronikarskich — wystąpiło z pracami; obok głośniejszych i uznanych — nazwiska młode, lecz wiele zapowiadające, obok rozpraw o znaczeniu ogólniejszem — artykuły specjalne... Notatka dziennikarska nie pozwala wchodzić w szczegóły, nie pozwala zapuszczać się w polemikę z niektórymi poglądami, wypowiedzianymi śmiało przez krytyków; zaznaczyć jednak musi, iż wszystkie sprawozdania, pomieszczone w *Przeglądzie*, napisane są żywo, zejmująco i z należytyim umiarem krytycznym. Słowem serdecznie witamy *Przegląd* — i z takim samym słowem zwracamy się do społeczeństwa, wzywając, iżby poparło nowe wydawnictwo“.

(*Kurjer Warszawski* z dnia 7 listopada 1921).

„Z radością witamy pismo, które podejmuje zadanie trudne i odpowiedzialne. Z troskliwością szukamy w pierwszym zeszytzie wskazań, jaki jest program i jakie stanowisko redakcji. Nie znajdujemy odeszytu programowej ani zapowiedzi, usposabia nas wszakże dobrze pierwszy artykuł „O prostocie“ pióra Stefana Kołaczkowskiego... Kult prostoty zjednywa nas dla *Przeglądu Warszawskiego*. Treść zaś i układ pierwszego zeszytu jest pięknem świadectwem smaku, znajomości rzeczy, poziomowi umysłowego i artystycznego oraz taktu redakcji“.

(*Kurjer Poznański* Nr. 258 z d. 10. XI. 1921).

„Jako plus najważniejszy *Przeglądu Warszawskiego* zaznaczyć wypada, że „chwila bieżąca“ literatury znalazła odgłos w starannie opracowanym, acz niezbyt rozległym na razie dziale recenzji. Od lat całych takiej rubryki w pismach literackich polskich nie było widać“.

(*Robotnik* Nr. 294 z d. 31. XI. 1921).

„*Przegląd Warszawski* zaczyna się niemal bez zapowiedzi programowej, albowiem wymownym wyrazem programu jest sama treść zeszytu. Powaga pisma na tem tylko zyskuje. Zamiast szumu hasel i proroczych enuncjacji, znajdujemy u wstępu numeru rozprawkę Stefana Kołaczkowskiego „O prostocie“; fakt ten symbolizuje może obecną dążność do oddalenia się od baroku słowa, który przed wojną był jednym z wybujałych objawów schyłku... Połowę zeszytu zajmuje „Kronika“, w której spoczywa punkt ciężkości *Przeglądu* i uzasadnienie jego tytułu. Albowiem w dziale tym znajdujemy doskonale i zwięzłe omówienie zarówno literatury krytycznej, jak i pięknej, oryginalnej i przekładanej. Prace z zakresu historii i literatury rejestruje prof. Chrzanowski, poezję referuje St. Kołaczkowski... Bardzo wnikliwie, ze spojrzeniem pełnem intuicji omawia powieść i nowelę Leon Piwiński... Zamyka kronikę przytoczenie głosów zagranicy o Polsce i Polakach“.

(*Kurjer Lwowski* Nr. 267 z 12. XI. 1921).

„Powiedzmy szczerze: owe „kroniki“, podobnie zastosowane, jak w wstępnym zeszytzie, są bezcennym nabytkiem, czasem nawet inwentaryzacją uwag obcych o nas, są zwłocządem zmagania się duszy polskiej celem odrobienia wojenny. i zaniedbań... „Kronika“ zdobywa z miejsca czytelnika przepychem różnorodności i bogactwem informacji. Czego tam niemal. W różnych wzmiankach o wstępnym zeszytzie *Przeglądu Warszawskiego* powiedziano, że idzie w ślady „Biblioteki Warszawskiej“ i „Ateneum“. To nie. Analogje są tylko częściowo trafne. Idzie własną widocznie drogą, jest zapowiedzią skutecznego wskrzeszenia poważnego czasopiśmiennictwa periodycznego, wnosi światło w mrok, otulające umysłowość doby dzisiejszej“.

E. Ł. (*Tydzień Polski* z 26. XI. 1921).

TREŚĆ

TOMU I. ROCZNIKA I. (1921)

PRZEGLĄDU WARSZAWSKIEGO

NR. 1. (PAŹDZIERNIK)

STEFAN KOŁACZKOWSKI	<i>O prostocie</i>	str.	5
WŁADYSŁAW FOLKIERSKI	<i>U progu siódmego wieku (Postać i znaczenie Dantego)</i>	„	16

IGNACY CHRZANOWSKI	<i>Kilka podobieństw pomiędzy „Dziadów częścią trzecią” a „Boską Komedją”</i>	str.	32
EUGENJUSZ KUCHARSKI	<i>Jabłoń gwiazd w „Anhellim”</i>	”	39
ZYGMUNT ŁEMPICKI	<i>Z zagadnień empirycznej filozofji historii</i>	”	52
EUGENJUSZ MAŁACZEWSKI	<i>Mitosierdzie ziemi, nowela</i>	”	51
WŁADYSŁAW ORKAN	<i>Nad morzem polskiem</i>	”	67

KRONIKA: IGNACY CHRZANOWSKI: *Historja literatury polskiej*, str. 79. — STEFAN KOŁACZKOWSKI: *Poezja*, str. 86. — LEON PIWIŃSKI: *Powieść*, str. 92. — STANISŁAW WĘDKI-WICZ, LEON PIWIŃSKI: *Przekłady i studia z literatur obcych*, str. 10. — LUCJUSZ KOMARNICKI: *Teatr*, str. 109. — ALFRED LAUTERBACH: *Zabytki artystyczne*, str. 112. — KAZIMIERZ CHODYNICKI: *Historja*, str. 171. — P. W.: *Czasopisma*, str. 125. — L. P., W. J. C.: *Cudzoziemcy o Polsce i Polakach*, str. 135. — *Książki nadestane*, str. 142. — *Zapiski*, str. 143.

NR. 2. (LISTOPAD)

JAN PTAŚNIK	<i>Obywatelstwo miejskie w dawnej Polsce</i>	str.	145
ZYGMUNT BATOWSKI	<i>Śladem szwedzkich badaczy sztuki (z ilustracją)</i>	”	166
WŁADYSŁAW FOLKIERSKI	<i>Beatrycze</i>	”	170
STANISŁAW WINDAKIEWICZ	<i>Program literacki Kochanowskiego</i>	”	189
LEOPOLD STAFF	<i>Witraże franciszkańskie</i>	”	202
PERCY BYSSHE SHELLEY	<i>Prometeusz rozpetany (spolszczył JAN KASPROWICZ)</i>	”	203
WŁADYSŁAW TARNAWSKI	<i>Shelley i „Prometeusz”</i>	”	223

KRONIKA: IGNACY CHRZANOWSKI: *Historja literatury polskiej*, str. 228. — STEFAN KOŁACZKOWSKI: *Poezja*, str. 236. — LEON PIWIŃSKI: *Powieść*, str. 239. — TADEUSZ SINKO, WŁADYSŁAW TARNAWSKI: *Przełamy i studia z literatur obcych*, str. 244. — LUCJUSZ KOMARNICKI: *Teatr*, str. 252. — FELICJAN SZOPSKI, ADOLF CHYBIŃSKI: *Muzyka*, str. 254. — JAN ST. BYSTRON: *Etnografja*, str. 265. — P. W.: *Czasopisma*, str. 274. — WŁADYSŁAW FOLKIERSKI: *Z ruchu literackiego we Francji*, str. 279. — *Książki nadestane*, str. 286. — *Zapiski*, str. 287.

NR. 3. (GRUDZIEŃ)

KAZIMIERZ TYMIENIECKI	<i>Państwowość polska w rozwoju historycznym</i>	str.	289
WŁADYSŁAW ABRAHAM	<i>Dante jako polityk i publicysta</i>	”	312
KAZIMIERZ M. MORAWSKI	<i>Z dziejów pierwszej emigracji polskiej</i>	”	331
PERCY BYSSHE SHELLEY	<i>Prometeusz rozpetany (spolszczył JAN KASPROWICZ)</i>	”	344
WŁADYSŁAW TARNAWSKI	<i>John Keats</i>	”	358
KAROL WIKTOR TROJAN	<i>Cztery wiersze</i>	”	369

KRONIKA: STANISŁAW PIGON: *Historja literatury polskiej*, str. 372. — STEFAN KOŁACZKOWSKI: *Poezja*, str. 385. — LUCJUSZ KOMARNICKI: *Teatr*, str. 389. — WŁADYSŁAW SKOCZYŁAS: *Sztuki plastyczne*, str. 394. — FELICJAN SZOPSKI, ADOLF CHYBIŃSKI: *Muzyka*, str. 397. — JAN DĄBROWSKI: *Historja*, str. 406. — EDWARD MALISZEWSKI: *Geografja*, str. 412. — P. W.: *Czasopisma*, str. 417. — ST. P. KOCZOROWSKI: *Polacy wśród cudzoziemców*, str. 423. — J. S. B.: *Cudzoziemcy o Polsce i Polakach*, str. 425. — K. W. Z.: *Z ruchu literackiego w Rosji*, str. 430. — *Książki nadestane*, str. 444. — *Zapiski*, str. 446.

Prenumerata „Przeglądu Warszawskiego“ wynosi wraz z przesyłką poleconą:

kwartalnie mk. 1350
zeszyt pojedynczy mk. 450

Przegląd Warszawski jest zreformowanym dalszym ciągiem „*Nowego Przeglądu Literatury i Sztuki*“. Wydane poprzednio dwa obszernie roczniki tego wytwornego czasopisma, zawierające nowele, powieści, poezje i prace krytyczne najwybitniejszych pisarzy polskich i obcych, są jeszcze do nabycia w Administracji „*Przeglądu Warszawskiego*“, Warszawa, ul. Świętojańska 2 (tel. 221-27) po cenie:

2 roczniki broszurowane mk. 1500
wykwintnie oprawne w dwa wielkie tomy (całe płótno z wyciskami) mk. 3000

ZAMÓWIENIE.

Do

Administracji „Przeglądu Warszawskiego“

WARSZAWA

ulica Świętojańska 2
(telefon 221-27)

Zgłaszam..... niniejszem prenumerat.....
„Przeglądu Warszawskiego“ za czas od
do Proszę mi przesłać „Nowy Przegląd
Literatury i Sztuki“ (rocznik I i II) w broszurze (mk. 1500),
oprawne w płótno (mk. 3000).

Należytość w łącznej sumie mk.
przesyłam..... równocześnie przekazem — czekiem
P. K. O. — proszę pobrać za zaliczeniem pocztowem.

Imię i nazwisko

Zawód

Dokładny adres

Wysłać, włożyć do koperty, nalepić znaczek pocztowy i wysłać pod powyższym adresem.

Niepotrzebne wyrazy przekreślić!

SUWALKI. Na Walnem Zebraniu Koła T. N. S. W. w Suwałkach, które się odbyło dn. 19 stycznia r. b., powołano do Zarządu kol.: ks. d-ra K. Grunwalda jako przewodniczącego, J. Fisewicza jako zast. przew., Hagła jako skarbnika i J. Fredę jako sekretarza. Zastępcami członków Zarządu są kol.: Noniewiczówna i Gajewski.

Komisję Rewizyjną stanowią kol.: Fisewiczowa, Hejbowiczówna, Szczygiel, Paszkiewiczówna i Bordzewski.

Do Komisji Rozjemczej wybrano kol. I. Fisewicza, Hagła i Białoszczyńskiego.

WARSZAWA. Sekcja seminarjów nauczycielskich. Dnia 9-go lutego r. b. odbyło się 1-sze posiedzenie organizacyjne Sekcji Seminarjów nauczycielskich przy Kole Warszawskiem T. N. S. W. Obecnych było około 30 osób. Przewodniczył kol. E. Łoziński.

Po zagajeniu przez przewodniczącego, który powitał Sekcję w imieniu Zarządów Głównego i Okręgowego oraz podniósł doniosłość przyszłej pracy Sekcji dla rozwoju seminarjów naucz., p. Drobniwska odczytała referat o charakterze specjalnym seminarjów, ich zadaniach i potrzebach. Po wywiązanej w następstwie dyskusji, postanowiono, zgodnie z wnioskami referatu, przyjęc następujące punkty jako podstawę dalszych prac Sekcji: 1) Wylonić Komisję dla gruntownego zbadania stanu obecnego seminarjów, 2) wysłać w porozumieniu z Zarządem Tow. delegację do Ministerstwa Skarbu, z odpowiednim memorjałem, 3) poruszyć sprawę seminarjów w prasie, celem zaznajomienia z nią społeczeństwa, 4) wśród zagadnień związanych z dalszą pracą Sekcji na plan pierwszy wysunąć sprawę programów naukowych oraz zagadnień wychowawczych.

Następnie wybrano do Zarządu Sekcji kol.: Drobniwską, Kozielowskiego, Milkuszyńską, Rawdanowicza i Wołowską. Do Komisji prasowej (mającej zarazem zbierać materiały o seminarjach) wybrani zostali kol., Pieracki, Rawdanowicz, Smoleńska, Wołowska.

ZAMOŚĆ. Dnia 20 stycznia r. b. odbyło się sprawozdawcze Zebranie Walne Koła T. N. S. W. pod przewodnictwem kol. Szrota.

Po odczytaniu i przyjęciu protokołu wysłuchano sprawozdania Zarządu z działalności za rok ub. W okresie sprawozdawczym odbyło się 15 zebrań, na których omawiano sprawy Koła, zagadnienia z dziedziny nauki i wychowania młodzieży szkolnej, oraz rozpatrywano sprawy materialne członków. Ponadto urządzono cykl wykładów popularno-naukowych dla szerszego ogółu. Koło posiada własną bibliotekę oraz czytelnię czasopism czynną codzień od godz. 5 pop. Dzięki staraniom Komisji Aprowizacyjnej członkowie Koła otrzymali parcele na gruntach miejskich na zasiew jarzyn.

Na wniosek Komisji Rewizyjnej udzielono Zarządowi absolutorjum, w dowód zaś uznania postanowiono jednomyślnie wybrać ponownie dawny Zarząd, uzupełniając go dwoma członkami.

W ten sposób powołano do Zarządu: przew. kol. Lewicki Kazimierz, zast. przew. kol. Nieć Fr., sekretarz kol. Magryła Józef, skarbnik kol. Gą-

sowski Władysław, bibliot. kol. Madler Juljusz, członkowie Zarządu kol.: Kunciewiczowa, Madlerowa, Gajewski i Litwin. Komisję Rewizyjną tworzą kol.: Szrot, Pieszko i Paszkowski.

Koło zamierza w najbliższym czasie zorganizować sekcje naukowe oraz celem ożywienia ruchu towarzyskiego wśród członków urządzać zebrania towarzyskie.

Z OKRĘGU LWOWSKIEGO

BRZEZANY. Posiedzenia dn. 18 i 19 grudnia r. 1921: 1) Osób 18. Sprawozdanie prezesa kol. Kowalskiego. Referat „O przymusowych praktykach religijnych w szkole” ks. d-ra Marcinkiewicza. W dyskusji uczestniczyli kol. Brach, dyr. Koestlich, Schleicher, Szczepański, Kowalski i p. Paulowa. Oświadczone się za utrzymaniem praktyk religijnych w całej pełni, żądając równocześnie wysokiego poziomu w nauczaniu religii. 2) Drugie posiedzenie osób 11. Referat kol. Schleichera o „Kompetencji konferencji grona w stosunku do dyrektora zakładu”. Oświadczone się za tworzeniem „sekcji pedagogicznych” z łona nauczycieli, które byłyby zarazem Radą przybyczną dyrektora w sprawach pedagogicznych.

Szczegółowe uwzględnienie stanowiska Koła w sprawie ankiet nastąpi w referacie zbiorowym Zarządu Okręgowego przy przedkładaniu Zarządowi Głównemu opinii Kół Okręgu w kwestjach tych.

BRZOZÓW. Posiedzenie dn. 3 grudnia r. 1921, pod przewodnictwem ks. prof. Mączki. Wybór prezesa odłożono do Walnego Zebrania Koła. Referat kol. Kuchinki: „Okólnik Min. W. R. i O. P. № 141, a szkoły średnie”. Uchwalono rezolucję w sprawie akcji budowy gmachów szkolnych i domów dla nauczycielstwa szkół średnich, zwłaszcza w zniszczonej Małopolsce Wschodniej. Nauczycielstwo domaga się w sprawie tej ankiety, podjęcia starań u władz, rozszerzenia okólnika № 141, długoterminowych pożyczek na własne domy, utworzenia osobnej sekcji w T. N. S. W. dla forsowania akcji. Jednomyslnie przyjęto wniosek, aby nad odezwaniami i pismami, nadsyłanymi przez Związek Zawodowy Nauczycielstwa Polskich Szkół Średnich, przejść do porządku dziennego.

CZORTKÓW. Ułożono odpowiedzi na kwestjonariusze Zarządu Głównego, które zostaną uwzględnione w sprawozdaniu zbiorowym Zarządu Okręgowego.

DROHOBYCZ. Posiedzenie dn. 14 października r. 1921. Osób 14. Referat kol. Stinzinga „Znaczenie i zakres lektury polskiej w gimnazjum wyższym”. W dyskusji przemawiali kol.: Matlachowski, Moroń, Zamorski i prelegent. Utworzono fachową Komisję dla ułożenia kanonu lektury uzupełniającej z literatury polskiej. Zebranie dn. 31 października r. 1921. Osób 20, wybrano na zastępcę prezesa kol. Zygmunta Schneidra.

JAROSŁAW. Przewodniczący kol. Wondaś Andrzej. Kolo odbywa co miesiąc posiedzenia, poświęcone sprawom administracyjnym, ekonomicznym i zawodowym, naprzemian w sali konferencyjnej I-go i II-go. Gi-

mnazjum dla zaznaczenia równorzędności zakładów i gron. Referaty i odczyty przeniesiono na posiedzenia publiczne, które cieszą się znaczną frekwencją inteligencji i młodzieży miejscowej. W ostatnim kwartale r. 1921 odbyło się 6 wykładów takich, a mianowicie: 3 dyrektora Rychlika: „Historja powiatu i miasta Jarosławia“, po 1 prof. Wojtanowicza: „Okultyzm w świetle nauki“, prof. Wondasia: „Pokój ryski“, prof. Reisinga: „Stosunek Polski do Rosji od pokoju w Brześciu Litewskim“, Z dochodu, jaki odczyty te przyniosły, przeznaczyło Koło 20.000 mk. na miejscową kolonję wakacyjną. Koło wyraziło niezadowolenie z obecnego stanu organizacyjnego Towarzystwa, żądając daleko idącej samodzielności Okręgu. Opinia Koła w sprawie kwestjonarjuszy ukaże się w łącznem sprawozdaniu Zarządu Okręgowego.

JAWORÓW. Posiedzenie dn. 10 września r. 1921. Odczyt kol. Sanna: „Badania nad literaturą i jej historją wobec teorii typów twórczych“. Dyskusja nad sprawą zniesienia taks egzaminacyjnych dla nauczycieli; uchwalono domagać się za egzamina remuneracji, której wysokość odpowiadałaby wynagrodzeniu za zajęcia nadliczbowe. — Posiedzenie dn. 22 listopada r. 1921. Referat kol. Bessagi: „Praca wychowawcza w zakładach średnich Małopolski w świetle sprawozdań z roku szk. 1920/21“. Poruszono ponownie sprawę taks egzaminacyjnych, apelując do Okręgu o interwencję. Postanowiono założyć okrężną bibliotekę belletrystyczną dla członków Koła, Posiedzenie dn. 18 grudnia r. 1921. Referat kol. Jana Samborskiego: „w sprawie przymusu co do praktyk religijnych“. W dyskusji uczestniczyli kol. Gorecki, Bandura, ks. Samborski, ks. Żalitz, Pomeranz i Bessaga, Większość Koła zgodnie z referentem, oświadczyła się za zatrzymaniem praktyk religijnych we wszystkich klasach. Wybrano 2 Komisje, które następnie opracowały odpowiedzi na kwestjonarjusze w sprawie gmin szkolnych i autonomji gron nauczycielskich.

LEŻAJSK. Zarząd Koła ukonstytuował się następująco: Prezes ks. Piotr Szpila, sekretarz Blocki Tadeusz, skarbnik Gosiar Julian. Członkowie; ks. Lubaś, ks. Roszkowski, Tachy, Twaróg, Szabo, Piechota.

Z OKRĘGU POZNAŃSKIEGO

BYDGOSZCZ. Przy Kole T. N. S. W. w Bydgoszczy powstała sekcja matematyczno-przyrodnicza. W listopadzie i grudniu sekcja ta odbyła 4 posiedzenia. Na posiedzeniach wygłoszono referaty następujące: 1) kol. L. Monowid: „Płaszarnia w szkole“; 2) kol. K. Grabowski: „Polskie słownictwo matematyczne“; 3) kol. K. Grabowski: „Materja, przestrzeń i czas w świetle teorii względności“. Sekcja ma się zająć: 1) Metodami nauczania matematyki i przyrody; 2) Krytyką programów szkolnych; 3) Oceną podręczników; 4) Ogrodami szkolnemi; 5) Wycieczkami szkolnemi przyrodniczemi; 6) Literaturą naukową bieżącą i 7) Polskiem słownictwem naukowym mat.-przyrodniczem.

Sekcja poświęci szczególniejszą uwagę omówieniu programów nauki matematyczno-przyrodniczych, zwłaszcza, że dawniejsze niemieckie programy w tym zakresie, obowiązujące dotychczas w b. zaborze niemieckim są wadliwe.

Lwowska Komisja planów i podręczników szkolnych T. N. S. W.

Przewodniczący Komisji d-r Ulrich.

Od dn. 1 września do dn. 31 grudnia r. 1921 odbyły się posiedzenia następujące:

Sekcja polonistów. Przewodniczący d-r Wojciechowski: 1) D-r Wojciechowski: „Ćwiczenia w mówieniu“. 2) D-r Balicki: „Sprawa metody nauczania literatury w świetle najnowszych dzieł naukowych“. 3) Żurawski: „Plan ministerjalny jęz. polskiego na kl. V“. 4) Żurawski: „Nomenklatura gramatyczna, wprowadzona w Gramatyce Szobera“.

b) **Sekcja filologiczna.** Przewodniczący d-r Smolka: 1) D-r Ulrich: „Plan nauki jęz. łacińskiego jako przedmiotu nadobowiązkowego w gimnazjach typu mat.-przyrod. i neohumanistycznego“. 2) Rolański: „Jak sobie wyobrażam pracę Sekcji filologicznej“.

c) **Sekcja historyczna.** Przewodniczący d-r Nanke. 1) D-r Nanke: „W jaki sposób należy w nauczaniu historii korzystać z badań naukowych“.

d) **Sekcja matematyczno-fizyczno-chemiczna.** Przewodniczący D-r Thullie. 1) D-r Miłulowicz: „Plan pracy na rok 1921/22“. 2) D-r Thullie: „Plan matematyki, fizyki i chemji, ułożony przez Krakowską Komisję referentów T. N. S. W.“ 3) Rembacz: „Nauka rysunku geom. i geometrii wykreślnej w szkole średniej nowego typu“. 4) D-r Miłulowicz: „Spostrzeżenia, poczynione przy stosowaniu nowego planu matematyki w kl. I“ 5) Schuttera: to samo w kl. II. 6) Dobijanka i Bilinkiewicz: „Uwagi o stosowaniu planu fizyki w kl. II i III“. 7) D-r Thullie: „Program nauki fizyki w kl. VI, VII i VIII własnego pomysłu“. 8) Lichtenberg: „Program ćwiczeń z kosmografji“. 9) Napadewiczówna: „Uwagi o podręczniku trygonometrii Wojtowicza“.

e) **Sekcja przyrodnicza.** Przewodniczący St. Hubert: 1) Spostrzeżenia, poczynione przy nauce przyrodoznawstwa w kl. I według planów ministerjalnych“. 2) D-r Stroński i J. Czermińska: „Plan przyrodoznawstwa dla gimnazjum niższego, opracowany przez Krakowską Komisję referentów T. N. S. W.“

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Ś. P. WŁODZIMIERZ BITNER

etatowy nauczyciel matematyki w Państwowem Seminarjum Nauczycielskiem Męskiem im. Króla Bolesława Krzywoustego w Płocku, długoletni członek Koła Płockiego T. N. S. W., pełen poświęcenia i zasług pracownik na niwie szkolnej, zmarł w dniu 6 lutego 1922 r., przeżywszy lat 35, żegnany z wielkim żalem przez ogół nauczycielstwa płockiego, młodzież szkolną i liczny zastęp przyjaciół i znajomych.

Cześć jego pamięci!

Ś. P. ZYGMUNT ŚWIDWIŃSKI

W dniu 26 października r. ub. zmarł w Radomiu ś. p. Zygmunt Świdwiński, były etatowy nauczyciel matematyki w miejscowym gimnazjum męskim, ostatnio zaś w VIII-klasowej Szkole Realnej miejskiej.

Po ukończeniu w r. 1876 wydziału matematycznego w Uniwersytecie Warszawskim rozpoczął niezwłocznie pracę pedagogiczną i oddawał się jej niezłomnie przez lat 45 do chwili swej śmierci. Wybitnie zdolny i sumienny, jako nauczyciel, charakter nieskazitelny, ś. p. Zygmunt Świdwiński był wzorem nauczyciela-Polaka w czasach najwyższego napięcia dążeń rusyfikacyjnych w szkole Apuchtina Pracując 37 lat w gimnazjum radomskim nie tylko kształcił swoich uczniów i świecił im przykładem pracy i obowiązkom oddanego życia, ale w szkole rosyjskiej trwał niezłomnie na stanowisku Polaka, strzegącego polskiego ducha tej młodzieży i bronił z narażeniem siebie przed łamiącymi jej przyszłość karami za to, że nie chciała czuć się Rosjanami. Kochali go też i czcili uczniowie, a najzawziętsi nawet koledzy i zwierzchnicy polakożercy szanowali jego siłę ducha i liczyli się z jego zdaniem.

Zawierucha wojenna osadziła ś. p. Zygmunta Świdwińskiego w Moskwie gdzie pracował dalej nad młodzieżą polską w szkole filologiczno-realnej Centralnego Komitetu Obywatelskiego i gdzie zjednał sobie również najwyższe uznanie i przyjaźń kolegów, którzy w chwili rozstania dali wyraz temu w złożonym mu adresie. Powróciwszy do kraju w r. 1918 pomimo sił, tyloletnią pracą i ciężkimi przejściami na wygnaniu steranych, jął się ponownie umiłowanej pracy nauczycielskiej, szczęśliwy, że dane mu było kończyć ją w ojczyźnie wolnej, o jakiej marzył, i o jakiej nigdy na chwilę nie wątpił. Zmarł po krótkiej chorobie w 67 roku życia, a pogrzeb jego i mowy, przez byłych uczniów jego wygłoszone, są żywym świadectwem uznania i tych uczuć serdecznych, jakie zyskała jego tak znojna, lecz owocna praca.

W ś. p. Zygmuncie Świdwińskim traci też Koło T. N. S. W. w Radomiu gorliwego członka i współpracownika.

Cześć Jego pamięci.

Z TYGODNIA

Zjazd dyrektorów do Sejmu Wileńskiego. Pomiędzy prezydjum Zjazdu dyrektorów a Marszałkiem Sejmu Wileńskiego nastąpiła wymiana depesz następujących:

„Do Sejmu Wileńskiego. Pierwszy Zjazd dyrektorów gimnazjów państwowych Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie śle Sejmowi w Wilnie wyrazy pozdrowienia, ufny że Sejm Wileński położy wreszcie

kres martyrologii Wilna, a potężna jego wola pozwoli prastaremu Wilnu wziąć udział we wspólnej pracy nad budową Rzeczypospolitej.

Prezydjum Zjazdu“.

„Do Ministerstwa Oświecenia Publicznego w Warszawie dla Prezydjum i Zjazdu dyrektorów gimnazjów państwowych. Wilno 7-II-1922.

Budowniczym młodej Polski, wychowawcom dusz przyszłych poko-

leń w imieniu Sejmu Wileńskiego się podziękowanie za nadesłane pozdrowienia. Dolożymy wszelkich sił, aby ziścić wyrażone przez Szanowne Prezydjum nadzieje.

(—) A. Łokuciewski,
Marszałek Sejmu Wileńskiego"

Dobry przykład. Dyrekcja gimna-

zjum prywatnego im. Zygmunta Krasieńskiego w Dolinie (w Małopolsce Wschodniej) przesłała—jak donosi Kurjer Warszawski—na ręce Ministra Skarbu 240.000 mk., jako dobrowolną daninę państwową, złożoną przez nauczycieli i młodzież szkolną gimnazjum tego. Czyn godny naśladowania.

Z RUCHU WYDAWNICZEGO

Stanisław Pilch. „Preparacja do wyboru dzieł Wergiljusza“. W wydaniu Tadeusza Sinki. Część II. „Książnica Polska“ T. N. S. W. Warszawa, r. 1922. Str. 132.

Część II (o pierwszej pisaliśmy w № 4) pracy p. Pilcha zawiera objaśnienia językowe i historyczne ksiąg I, II, IV i VI oraz wyjątków z ksiąg III i V „Eneidy“ Wergiljusza.

B. Gebert i G. Gebertowa. „Historja starożytna“. Część druga (Rzym). Z 52 rycinami. „Książnica Polska“ T. N. S. W. Lwów—Warszawa, r. 1922. Str. 164.

Podręcznik powyższy obejmuje historję Rzymu od chwili powstania jego aż do upadku cesarstwa zachodnio-rzymskiego. Opracowany starannie zarówno pod względem dydaktycznym, jak i językowym, z wyjątkiem kilku usterek, które podajemy niżej. Tak np. na str. 5: „ludność... nie była jednolitą“ (zam. jednolita, orzecznik przymiotny bowiem umieszcza się nie w 6-ym, lecz w 1-ym przypadku); na str. 6: „ale tak on, jak i inni“ (zam.: ale zarówno on, jak i inni), „rezultaty... badań“ (zam.: wyniki); na str. 7:

„cała aż po początek III w. chronologja“ (zam.: cała aż do początku III w.); „położenie... było obronem“ (zam.: obronne) i t. p.; oprócz błędów wymienionych podkreślić należy nieodpowiednie umieszczanie przymiotnika określającego obok rzeczownika w tych razach, gdy chodzi o cechę stałą, istotną przedmiotu, wyrażanego rzeczownikiem, lub też gdy przymiotnik ów wraz z rzeczownikiem tym stanowi nazwę gatunkową.

Oprócz spisów ustępów i rycin przydałby się również i wykaz dat najważniejszych wypadków historycznych.

J. Jakóbiec i St. Leonhard. „Trzecia książka do nauki języka niemieckiego“. Dla szkół średnich i powszechnych. Z ilustracjami L. Miskyego. „Książnica Polska“ T. N. S. W. Lwów—Warszawa, r. 1922. Str. X. + 162 + 96.

„Trzecia książka do nauki języka niemieckiego“, opracowana przez pp. J. Jakóbca i St. Leonharda, zawiera obok tekstu umiejętnie dobrane ćwiczenia i uwagi o zjawiskach językowych oraz słowniczek abecadłowy wyrazów trudniejszych,

z których każdy podano z akcentem. Nadto dołączono słowniczek imion własnych i nazw geograficz-

nych oraz przejrzyste opracowany spis rzeczy. Papier b. dobry, druk zaś wyraźny i czysty.

ODPOWIEDZI REDAKCJI

Dyr. H. Kopji. Za łaskawie przyobiecane artykuły dziękujemy serdecznie; zamieścimy je jak najchętniej.

Autorowi artykułów. Honorarja za artykuły wydrukowane wypłaca skarbnik Zarządu T. N. S. W. kol. Tadeusz Sierżputowski, do którego można zwracać się codziennie w godz. od 6-ej do 7-ej wiecz.

w biurze „Książnicy Polskiej” (ul. Nowy Świat 59); na żądanie możemy wysłać honorarjum przekazem pocztowym. Rękopisów niezastrzeżonych nie przechowujemy.

Prof. M. W. Numery 8 i 9 „Przeglądu Pedagogicznego — Spraw Towarzystwa” z r. ub. wyczerpane, możemy służyć następnymi jedynie.

DO ZARZĄDÓW KOŁ T. N. S. W.

Do ekspedycji niniejszego zeszytu „Przeglądu Pedagogicznego” dołączamy dla każdego Koła po 2 egzemplarze Statutu T. N. S. W. i po 1 egzemplarzu broszury p. t. „Przeszłość i przyszłość szkolnictwa prywatnego”.

Dalsze egzemplarze Statutu (po 100 mk. za egzemplarz) można zamawiać w Zarządzie Głównym.

J. MIHUŁOWICZ.—Ćwiczenia z fizyki w kl. II i III
(odbitka z Muzeum) Mk. 85.—

Z. THULLIE.—Ćwiczenia fizykalne w kl. IV wedle
nowych planów
(odbitka z Muzeum) Mk. 85.—

Do nabycia w Książnicy Polskiej T. N. S. W.

Warszawa, ul. Nowy Świat 59.

Lwów, ul. Czarneckiego 12

PRZEGLĄD WYDAWNICTW

Książnicy Polskiej Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych, miesięcznik poświęcony krytyce i bibliografii wydawnictw własnych. Zeszyt podwójny (listopad — grudzień) zawiera artykuł p. t. „Piągat w podręczniku szkolnym” — i zwykle rubryki. — Redakcja i Administracja: Lwów, Czarneckiego 12. Prenumerata roczna Mk. 200. — Członkowie „Książnicy” oraz zarządy wszelkich szkół otrzymują na żądanie „Przegląd” darmo i oplatnie.

NAKŁADEM KSIĄŻNICY POLSKIEJ
TOWARZYSTWA NAUCZYCIELI SZKÓŁ WYŻSZYCH
Lwów, ul. Czarnieckiego 12. — Warszawa, ul. Nowy Świat 59.
ukazała się książka dla młodzieży p. t.

SERCE POLSKI

PAMIĘTNIK UCZNIĄ

Pierwszy dzień w szkole. — Moi koledzy. — Bohater. — Syn
męczennika. — Powrót bohaterów. — Poległym za Ojczyznę cześć!
Marszałek. — Bajończycy. — „Lwiątko”. — Braterstwo szkolne. —
Nowy nauczyciel. — „Sybirak”, — Wigilja. — Harcerze. — Po
świętach. — Męczeńskie Wilno. — 1863. — W niewoli pruskiej. —
Harcerz. — Bohater. — Bohaterski Płock. — Nad Polskim morzem. —
„Piekło”. — „Chory kolega”. — Walka o dusze. — Tydzień hi-
storyczny. — Po świętach. — Za świętą wiarę. — Kapłan mę-
czennik. — Powrócony z niewoli. — Tydzień świąt. — Kaniów. —
Powrót bohaterów. — Powstaniec. — Zakończenie.

Cena z dodatkiem drożyznianym Mk. 1152.—

Tegoż autora:

Ojczyzna: Opowiadanie dla młodzieży Cena Mk. 1008.—

Na Zjazd Tow. Naucz. Szkół Średnich i Wyższych
mający się odbyć w czerwcu r. b. w Warszawie
Książnica Polska przygotowuje wydanie

JEDNODNIÓWKI ILUSTROWANEJ

TREŚCI HUMORYSTYCZNO-SATYRYSTYCZNEJ

która zawierać będzie utwory wyłącznie nauczycieli.
Treść winna być czerpana z życia szkolnego i sto-
sunków szkolnych.

Książnica Polska zwraca się do PP. Kolegów (-żanek)
z prośbą o nadsyłanie utworów literackich i ry-
sunkowych, najpóźniej do końca marca r. b.
pod adresem: Książnica Polska, Warszawa, Nowy
Świat L. 59, na ręce D-ra Piątka.

Utwory zakwalifikowane do ogłoszenia w „Jedno-
dniówce” będą honorowane.

Tajemnica autorstwa — na żądanie — zapewniona.

Red. **KAZIMIERZ PLUCIŃSKI**, zast. dyr. biura Zarządu Gł. T. N. S. W.
Wydawca: **Zarząd Główny T. N. S. W.**

Drukiem S. Laurysiewiczza, ul. Senatorska № 19.